

ҚОНУНИ ҶУМҲУРИИ ТОЧИКИСТОН

ДАР БОРАИ ҲИФЗИ ИЧТИМОИИ МАҶЮБОН

(Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 2010, №12, қ. 1,
мод. 834)

(Қонуни ҶТ аз 17.12.2020 № 1739)

Қонуни мазкур асосҳои ҳуқуқӣ, иқтисодӣ ва ташкилии таъминоти ҳифзи иҷтимоии маҷюбонро муайян намуда, ба онҳо имконияти баробари зиндагӣ ва ҳамгирой бо ҷомеаро фароҳам меорад.

БОБИ 1. МУҚАРРАРОТИ УМУМӢ

Моддаи 1. Мафҳумҳои асосӣ

Дар Қонуни мазкур мафҳумҳои асосии зерин истифода бурда мешаванд:

- маҷюб - шахсест, ки дар натиҷаи нуқсёбии саломатӣ бо коҳиши устувори вазифаҳои организм аз беморӣ, ҷароҳат, иллати ҷисмонӣ ва ақлонӣ боиси маҳдуд шудани фаъолияти ҳаётӣ гардидааст ва ба ҳифзи иҷтимоӣ ниёз дорад;
- қӯдаки маҷюб - шахси маҷюби то синни 18 - сола;
- маҳдудияти фаъолияти ҳаётӣ - пурра ё қисман гум шудани қобилият ё имконияти шахс ба худхизматрасонӣ, мустақилона ҳаракат ва муомила кардан, сарфаҳм рафтан, рафтори худро назорат намудан, таълим гирифтан ва ба фаъолияти меҳнатӣ машғул шудан;
- маҷюбӣ - дараҷаи маҳдудияти фаъолияти ҳаётӣ инсон дар натиҷаи нуқсёбии саломатӣ бо коҳиши устувори вазифаҳои организм;
- ташхиси тиббию иҷтимоӣ - бо тартиби муқарраргардида муайян намудани эҳтиёҷоти шахси ташхисшаванд ба тадбирҳои ҳифзи иҷтимоӣ, аз ҷумла ба тавонбажӣ дар асоси арзёбии маҳдудияти фаъолияти ҳаётӣ, ки дар натиҷаи коҳиши устувори вазифаҳои организм ба вучуд омадааст;
- тавонбажшии маҷюбон - низом ва раванди пурра ё қисман барқарорсозии қобилияти маҷюбон ба фаъолияти майшӣ, ҷамъияти ва қасбӣ бо мақсади мутобиқати иҷтимоии маҷюбон, ба даст овардани мустақилияти моддӣ ва ҳамгирии иҷтимоии онҳо бо ҷомеа;
- барномаи инфиродии тавонбажшии маҷюб - маҷмӯи чорабинҳои барои тавонбажшии маҷюб самарабахш, ки аз шаклу намудҳои алоҳида, ҳаҷм, мӯҳлат ва тартиби амалишаванди тадбирҳои тиббӣ, қасбӣ ва дигар ҷорӯрои тавонбажӣ иборатанд ва ба барқарорсозӣ, ҷуброни қобилияти маҷюб барои иҷрои намудҳои муайянӣ фаъолият равона карда шудааст;

- ҷойҳои махсуси корӣ барои бо кор таъминкуни маъюбон - ҷойҳои корие, ки бо назардошти имконияти фардии маъюбон таҷхизонида шудаанд;

- ҳифзи иҷтимоии маъюбон - низоми тадбирҳои аз ҷониби давлат кафолатдодашудаи иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва ҳуқуқӣ, ки ба маъюбон ҷиҳати бартарафсозӣ ё ҷуброни маҳдудияти фаъолияти ҳаёти шароит муҳайё менамояд ва ба фароҳам овардани имконияти баробари иштироқи онҳо бо дигар шаҳрвандон дар ҳаёти ҷомеа равона карда шудааст.

Моддаи 2. Қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи ҳифзи иҷтимоии маъюбон

Қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи ҳифзи иҷтимоии маъюбон ба Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон асос ёфта, аз Қонуни мазкур, дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва санадҳои ҳуқуқии байналмилалие, ки Тоҷикистон онҳоро эътироф кардааст, иборат мебошад (*Қонуни ҶТ аз 17.12.2020 № 1739*).

Моддаи 3. Принципҳои ҳифзи иҷтимоии маъюбон

Сиёсати давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳифзи иҷтимоии маъюбон дар асоси принципҳои зерин амалӣ карда мешавад:

- қонуният, инсондӯстӣ, риояи ҳуқуқи инсон;
- кафолати сатҳи зарурии ҳифзи иҷтимоӣ, таъмини дастрасии тавонбажшии тиббӣ, иҷтимоӣ ва қасбӣ;
- дастрасӣ ва баробарҳуқуқии маъюбон дар баробари дигар шаҳрвандон ба ҳифзи саломатӣ, таҳсил, истироҳату саёҳат ва интихоби озоди намудҳои фаъолият, аз ҷумла фаъолияти меҳнатӣ;
- ҳамкории мақомоти давлатӣ бо иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ ва дигар ташкилотҳое, ки дар соҳаи ҳимояи ҳуқуқ ва манфиатҳои қонуни маъюбон фаъолият мекунанд;
- манъи табъизи (дискриминатсия) маъюбон.

Моддаи 4. Салоҳияти Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳифзи иҷтимоии маъюбон

Ба салоҳияти Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳифзи иҷтимоии маъюбон доҳил мешаванд:

- муайян кардани самтҳои асосии сиёсати давлатӣ дар соҳаи ҳифзи иҷтимоии маъюбон;
- қабули санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар соҳаи ҳифзи иҷтимоии маъюбон;
- қабули барномаи давлатии ҳифзи иҷтимоии маъюбон;
- тасдиқи Тартиби ҷорӣ намудани квотаи бо кор таъмин кардани маъюбон;

- таъсиси Шўрои ҳамоҳангсоз оид ба ҳифзи иҷтимоии маъюбон;
- дигар салоҳиятҳо тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Моддаи 5. Салоҳияти мақомоти ваколатдори давлатии соҳаи ҳифзи иҷтимоии маъюбон

Ба салоҳияти мақомоти ваколатдори давлатии соҳаи ҳифзи иҷтимоии маъюбон дохил мешаванд:

- таҳияи лоиҳаҳои санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ оид ба ҳифзи иҷтимоии маъюбон, аз ҷумла дар соҳаи ташхиси тиббию иҷтимоӣ;
- ҳамоҳангсозии ташкилию методии фаъолияти мақомоти давлатӣ ва дигар ташкилотҳо оид ба масъалаҳои ҳифзи иҷтимоии маъюбон;
- тасдиқи Қоидаҳои гузаронидани ташхиси тиббию иҷтимоӣ якҷоя бо мақомоти ваколатдори давлатии соҳаи тандурустӣ;
- гузаронидани ташхиси тиббию иҷтимоӣ бо назардошти дараҷаи коҳиши вазифаҳои организм ва маҳдудияти фаъолияти меҳнатӣ муайян кардани гурӯҳи маъюбӣ, сабабҳо, давомнокӣ, вақти фарорасии маъюбӣ ва дараҷаи гум кардани қобилияти корӣ;
- қабули барномаҳои инфиродии тавонбахшии маъюбон ва таъмини иҷрои онҳо;
- гузаронидани тадқиқоти илмӣ ва корҳои таҷрибавию тарроҳӣ дар соҳаи ҳифзи иҷтимоии маъюбон;
- омӯзиш ва гузаронидани мониторинги сабабҳо, шароит ва ҳолати маъюбӣ;
- ташкили тақмили ихтисоси кормандони соҳаи ҳифзи иҷтимоии маъюбон, аз ҷумла кормандони ташхиси тиббию иҷтимоӣ ва мутахассисони таълими имову ишора;
- амалӣ намудани тадбирҳои хизматрасонии иҷтимоӣ ва кӯмаки иҷтимоии унвонӣ ба маъюбон;
- ташкили мажзани марказонидашудаи иттилооти баҳисобгирии маъюбон;
- таъмини риояи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳифзи иҷтимоии маъюбон.

Моддаи 6. Салоҳияти мақомоти ваколатдори давлатии сиҳаи тандурустӣ оид ба ҳифзи иҷтимоии маъюбон

Ба салоҳияти мақомоти ваколатдори давлатии соҳаи тандурустӣ оид ба ҳифзи иҷтимоии маъюбон дохил мешаванд:

- андешидани тадбирҳо дар самти ташаккули тарзи ҳаёти солим ва пешгирии маъюбӣ;
- муайян кардани намунаи роҳҳати гузаштан аз ташхиси тиббию иҷтимоӣ, муоина (ташхис) ва табобати маъюбон;

- амалӣ намудани тавонбахшии тибии маъюбон тибқи барномаҳои инфириодии тавонбахшии маъюбон;
- таъмини омӯзиши касбӣ ва бозомӯзии мутахассисони соҳаи ташхиси тиббию иҷтимоӣ;
- муайян кардани рӯйхати доруворӣ, маҳсулоти барои нигоҳубини маъюбон аҳамияти тиббидошта, инчунин озуқавории ғизои солим барои кӯдакони маъюб.

Моддаи 7. Салоҳияти мақомоти ваколатдори давлатии соҳаи маориф оид ба ҳифзи иҷтимоии маъюбон

Ба салоҳияти мақомоти ваколатдори давлатии соҳаи маориф оид ба ҳифзи иҷтимоии маъюбон дохил мешаванд:

- таъмини таҳсили ройгон ба маъюбон мутобики қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- таъмини омӯзиш, бозомӯзӣ ва такмили ихтисоси мутахассисони соҳаи хизматрасонии иҷтимоӣ ва тавонбахшии маъюбон, аз ҷумла мутахассисони забони имову ишора ва ҳурӯфоти маҳсус;
- таҳия ва тасдики санадҳои меъёрии ҳуқуқие, ки фаъолияти таълимию маърифатии муассисаҳои маҳсуси таълимиро танзим намуда, таҳсили маъюбонро таъмин мекунанд.

Моддаи 8. Салоҳияти мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ оид ба ҳифзи иҷтимоии маъюбон

Ба салоҳияти мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ оид ба ҳифзи иҷтимоии маъюбон дохил мешаванд:

- қабули барномаҳои вилоятӣ, шаҳрӣ ва ноҳиявии ҳифзи иҷтимоии маъюбон, аз ҷумла хизматрасонии иҷтимоӣ, тавонбахши ва шӯғли маъюбон;
- таъсиси муассисаҳои давлатӣ оид ба хизматрасонии иҷтимоӣ ба маъюбон;
- таъмини татбиқи барномаҳои тавонбахшии маъюбон;
- ташкили расонидани кӯмакҳои хайрия ва инчунин кӯмаки унвонии иҷтимоӣ ба маъюбон;
- андешидани чораҳои зарурӣ оид ба беҳтар намудани шароити манзилию майшӣ ва ҳифзи саломатии маъюбон;
- ҳамоҳангсозии фаъолияти ташкилотҳо, ки дар соҳаи ҳифзи иҷтимоии маъюбон дар вилоятҳо ва шаҳру ноҳияҳо фаъолият мекунанд;
- таъсиси Шӯрои ҷамъияти оид ба ҳамоҳангсозии масъалаҳои ҳифзи пътимоии маъюбон дар ҳудуди вилоятҳо ва шаҳру ноҳияҳо.

Моддаи 9. Салоҳияти мақомоти ҳудидоракуни шаҳрак ва дехот оид ба ҳифзи иҷтимоии маъюбон

Ба салохияти мақомоти худидоракунии шахрак ва дәжот оид ба ҳифзи ичтимоии маъюбон дохил мешаванд:

- мусоидат ба татбиқи барномаҳои ҳифзи ичтимоии маъюбон;
- ҷалби маблағҳои хайрия ба маъюбон;
- расонидани хизматҳои ичтимоӣ ва хайрия ба маъюбон.

БОБИ 2. ТАШХИСИ ТИББИЮ ИЧТИМОЙ

Моддаи 10. Ташхиси тиббию ичтимоӣ

1. Маъюбӣ, сабабҳо, давомнокӣ, вақти фарорасии он, дараҷаи гум кардани қобилияти корӣ ва ба ҳифзи ичтимоӣ эҳтиёҷманд будани шахс бо роҳи гузаронидани ташхиси тиббию ичтимоӣ муқаррар карда мешавад.

2. Ташхиси тиббию ичтимоӣ бо назардошти арзёбии умунии ҳолати организм дар асоси таҳлили нишондиҳандаҳои клиникии функсионалӣ, майшиӣ, ичтимоӣ, касбӣ, меҳнатӣ ва равонии шахси муоинашаванд амалий карда мешавад.

3. Бо назардошти дараҷаи коҳиши вазифаҳои организм ва маҷдудияти фаъолияти ҳаётӣ ба шахси маъюб эътирофгардида гурӯҳи маъюбӣ ва ба шахси то синни 18 - сола категорияи "кӯдаки маъюб" муқаррар карда мешавад.

4. Ташхиси тиббию ичтимоиро мақомоти ваколатдори соҳаи ҳифзи ичтимоии маъюбон анҷом медиҳад. Тартиби ташкил ва фаъолияти мақомоти ваколатдори ташхиси тиббию ичтимоиро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад.

5. Тадқиқоти илмӣ, ташхиси тиббию ичтимоӣ ва клиникӣ, таҳияи дастурамалҳои методӣ оид ба масъалаҳои ташхиси тиббию ичтимоии маъюбон ва тавонбахшии онҳоро муассисаҳои тадқиқоти илмии мақомоти ваколатдори соҳаи ҳифзи ичтимоии маъюбон анҷом медиҷанд.

БОБИ 3. ТАВОНБАХШИИ МАЪЮБОН

Моддаи 11. Тавонбахшии маъюбон

1. Тавонбахшии маъюбон мутобики барномаи инфиродӣ, ки дар асоси ҳулосаи мақомоти ваколатдори ташхиси тиббию ичтимоӣ барои ҳар як маъюб муайян карда шудааст, амалий мегардад.

2. Тавонбахшии маъюбон самтҳои зеринро дар бар мегирад:

- тадбирҳои барқарорсозии тиббӣ, аз ҷумла бо усули ҷарроҳӣ, таъминоти воситаҳои техникӣ, протезию ортопедӣ ва табобати санаторию курортӣ;

- роҳнамоии касбӣ, таълим ва таҳсил, мусоидат ба шуғл, мутобиқати истеҳсолӣ;

- тавонбахшии ичтимоию мұхиттій, ичтимоию омұзгорй, ичтимоию равоншиносій ва ичтимоию фарғангій, инчунин мутобиқати ичтимоию майшій;

- варзиш ва тадбирхой тарбияи чисмөній ва солимгардонй.

3. Амалй намуддани самтҳои асосии тавонбахшии маъюбон воситаҳои техникий ва дигар воситаҳои тавонбахшый истифода бурдани маъюбон, фароҳам овардани шароити зарурий барои маъюбон дар истифодай бемамониат аз иншоотҳо, биноҳои истиқоматтій, мұхандисиу наклиёттій ва инфрасохтори ичтимой, истифода аз воситаҳои алоқа ва иттилоот, инчунин таъмин намуддани маъюбон ва аъзои оилаи онҳоро бо иттилоот дар бораи масъалаҳои тавонбахшии маъюбон пешбиній менамояд.

Моддаи 12. Барномаи инфиродии тавонбахшии маъюб

1. Барномаи инфиродии тавонбахшии маъюб ҳам татбиқи тадбирхой тавонбахширо, ки ба маъюб аз ҳисоби бучети давлаттій ройгон пешниҳод мегарданд ва ҳам амалй намуддани тадбирхой тавонбахшиеро пешбиній менамояд, ки тибқи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Қумжүрии Тоҷикистон дар пардохти онҳо худи маъюб ё корфармоёне, ки бо айби онҳо ба шахс осеби меҳнаттій расонида шудааст ё бемории касбї фаро расидааст, иштирок мекунанд.

2. Ичрои барномаи инфиродии тавонбахшии маъюб барои мақомоти даҳлдори ҳокимияти давлаттій, мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот, корхонаҳо, муассисаҳо ва ташкилотҳо новобаста ба шакли ташкилию ҳуқуқӣ ва моликияташон (минбаъд - ташкилотҳо) ва шахсони воқеӣ ҳатмӣ мебошад.

3. Барномаи инфиродии тавонбахшый барои маъюб ҳусусияти тавсияйӣ дошта, ў ҳақ дорад, ки аз ин ё он намуд, шакл ва андозаи тадбирхой тавонбахшый, инчунин умуман аз татбиқи барнома дасткашад. Маъюб ҳуқуқ дорад, ки масъалаи бо воситаи мушаххаси техникии тавонбахшый ё намуди тавонбахшый, аз қабили аробача-курсии пахлӯдор, воситаҳои протезиу ортопедӣ, маводи чопӣ бо хуруфи маҳсус, асбоби шунавоӣ, таҷхизоти огоҳқунанда, маводи видеоги дорои сатри равон ё тарҷумам имову ишора ва дигар воситаҳои ба ин монанд таъмин намуддани худро мустақилона ҳал кунад.

4. Агар воситаи техникий ё хизматрасонии тавонбахшии дар барномаи инфиродии тавонбахшый муқарраргардида ба маъюб пешниҳод карда нашаванд ё худи маъюб ин воситаро аз ҳисоби маблағи худдастрас ё ҳаққи хизматрасониро пардохта бошад, ба ў арзиши воситаи техникии тавонбахшый ва ҳаққи хизматхое, ки мебоист ба маъюб расонида мешуданд тибқи тартиби муайяннамудаи Ҳукумати Қумжүрии Тоҷикистон ҷуброн карда мешавад.

5. Дар ҳолати аз барномаи инфиродии тавонбахшый пурра ё қисман дасткашидан маъюб (ва ё шахсе, ки манфиати ўро намояндагӣ менамояд) мақомоти ҳокимияти давлаттій, мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот, ташкилотҳо аз ичрои барнома озод мегарданд ва ин

ба маъюб ҳукуки гирифтани ҷубронпулиро ба андозаи арзиши чорабинихои тавонбажшии ройгон намедиҳад.

Моддаи 13. Воситаҳои техникии тавонбажшии маъюбон

1. Воситаҳои техникии тавонбажшии маъюбон аз асбобу олоти махсусе иборатанд, ки барои ҷуброн ё бартарафсозии нуқсонҳо ва маҳдудияти ҳаётии маъюбон истифода бурда мешаванд.

2. Воситаҳои техникии тавонбажшии маъюбон инҳоянд:

- воситаҳо барои ҳаракат;
- воситаҳои махсус барои худхизматрасонӣ;
- воситаҳои махсус барои нигоҳубин;
- воситаҳои махсус барои роҳнамоӣ, муошират ва табодули ахбор;
- воситаҳои махсус барои таълим (аз қабили адабиёт барои нобиноён) ва барои машғул шудан бо фаъолияти меҳнатӣ;
- маснуоти протезӣ (аз қабили маснуоти протезию ортопедӣ, поїафзоли ортопедӣ ва либосҳои махсус, протезҳои ҷашм ва асбобҳои шунавоӣ);
- таҷқизоти махсуси варзишӣ ва машқ, асбобҳои варзишӣ.

3. Зарурати ба маъюб пешниҳод намудани воситаҳои техникии тавонбажшие, ки маҳдудияти устувори фаъолияти ҳаётии маъюбро ҷуброн ё бартараф мекунанд, аз рӯи нишондиҳандаҳои тиббӣ муайян карда мешавад.

4. Бо воситаҳои техникии тавонбажшӣ таъмин кардани маъюб аз рӯи нишондиҳандаҳои мувофиқат ва номувофиқатии тиббӣ аз ҷониби мақомоти ваколатдори соҳаи ҳифзи иҷтимоии маъюбон амалӣ карда мешавад.

5. Нишондиҳандаҳои мувофиқат ва номувофиқатии тиббӣ дар асоси арзёбии коҳиши устувори вазифаҳои организм бар асари беморӣ, ҷароҳат, иллати ҷисмонӣ ва ақлонӣ муқаррар карда мешаванд.

6. Воситаҳои техникии тавонбажшӣ, ки тибқи барномаи инфиродии тавонбажшӣ пешбинӣ гардидаанд, аз ҳисоби маблағҳои бучети давлатӣ ё суғуртаи иҷтимоӣ бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон барои истифодаи ройгон ба маъюб дода мешаванд.

Моддаи 14. Манбаъҳои маблағгузории тадбирҳои тавонбажшӣ, воситаҳои техникий ва хизматрасониҳо ба маъюбон

1. Манбаъҳои маблағгузории тадбирҳои тавонбажшӣ, воситаҳои техникий ва хизматрасониҳо, ки ба маъюбон пешниҳод мегарданд, маблағҳои бучети давлатӣ ва инчунин маблағҳои корфармоёне мебошанд, ки бо айби онҳо шахс осеби меҳнатӣ гирифтааст ё гирифтори бемории касбӣ шудааст.

2. Маблағхои иловагӣ барои маблағгузории ҳарочоти тадбирҳои тавонбахшӣ, воситаҳои техникий ва хизматрасониҳо, ки ба маъюон пешниҳод мегарданд, метавонанд дигар манбаъҳое бошанд, ки қонунгузорӣ манъ накардааст.

3. Имтиёзу кафолатҳое, ки барои маъюон мувофиқи Конуни мазкур пешбинӣ шудаанд, метавонанд дар шакли пулий ва ё қӯмаки иҷтимоии унвонӣ бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷуброн карда шаванд.

БОБИ 4. ТАЪМИНИ ФАЪОЛИЯТИ ҲАЁТИИ МАЪЮОН

Моддаи 15. Ёрии тиббӣ ба маъюон

Ба маъюон дар муассисаҳои давлатии тиббию иҷтимоӣ ба таври ройгон ё имтиёзномок бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ёрии тиббӣ расонида мешавад.

Моддаи 16. Табобати санаторию курортӣ маъюон

1. Маъюон дар асоси ҳулосаи ташхиси тиббию иҷтимоӣ ба табобати ройгон ва ё имтиёзномаи санаторию курортӣ, бенавбат гирифтани роҳҳат ва рафтумади ройгон ба маҳалли табобат бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳуқук доранд.

2. Ба маъюоне, ки кор намекунанд, аз ҷумла ба маъюони дар муассисаҳои будубоши доимиӣ (статсионарӣ) истикоматдошта, барои табобати санаторию курортӣ аз ҷониби мақомоти ваколатдори давлатии соҳаи ҳифзи иҷтимоии маъюон ё аз ҷониби ташкилотҳое, ки ба онҳо зарари расонидаро талоғӣ мекунанд, роҳҳати ройгон дода мешавад.

3. Маъюоне, ки кор мекунанд, ҳуқук доранд роҳҳати табобати санаторию курортиро аз ҷои корашон ройгон ё бо пардоҳти 50 фоизи арзиши он гиранд.

Моддаи 17. Муҳайё намудани шароити таҳсил ва қасбомӯзӣ ба маъюон

1. Давлат бо тартиби муқаррарнамудаи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба маъюон муҳайё намудани шароити заруриро барои таҳсил ва қасбомӯзӣ кафолат медиҳад.

2. Давлат тибқи барномаи инфиродии тавонбахшӣ ба маъюон таълимӯ тарбияи ройгонро дар муассисаҳои томактабӣ, таҳсилоти умумӣ, ибтидоии қасбӣ, миёнаи қасбӣ, олии қасбӣ, таҳсилоти қасбии баъд аз муассисаи олии қасбӣ, таҳсилоти иловагӣ ва маҳсус дар муассисаҳои давлатии таҳсилоти умумӣ ва маҳсус таъмин менамояд.

Моддаи 18. Тарбияи томактабии қӯдакони маъюб

1. Бо мақсади фароҳам овардани имконияти бештар барои тарбияи томактабии кӯдакони маъюб ва ба онҳо расонидани кӯмаки зарурии тавонбажшӣ дар муассисаҳои кӯдаконаи томактабии умумӣ барои будубоши кӯдакони маъюб шароит муҳайё карда мешавад.

2. Ба кӯдакони маъюбе, ки вазъи саломатиашон барои гирифтани тарбия дар муассисаҳои томактабии умумӣ имконият намедиҳад, муассисаҳои маҳсуси томактабӣ таъсис дода мешаванд.

Моддаи 19. Таҳсилоти умумии кӯдакони маъюб

Кӯдакони маъюб дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ, ки ҳангоми зарурат бо воситаҳои маҳсуси техникий таҷхизонида мешаванд ва инчунин дар муассисаҳои маҳсуси таълимӣ тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳсилоти умумӣ мегиранд.

Моддаи 20. Тарбия ва таълими кӯдакони маъюб дар хона

1. Дар сурати мавҷуд набудани имконияти тарбия ва таълими кӯдакони маъюб дар муассисаҳои таълимӣ, тарбия ва таълими онҳо бо назардошти ҳоҳиши падару модарашон (шахсоне, ки онҳоро иваз мекунанд) дар хона ба роҳ монда мешавад.

2. Муассисаҳои таълимию тарбиявии даҳлдор ба падару модар (шахсоне, ки онҳоро иваз мекунанд) барои тарбия ва таълими кӯдакони маъюб дар хона кӯмак мерасонанд.

Моддаи 21. Тарбияи беруназмактабии кӯдакони маъюб

Бо мақсади инкишофи ҳамаҷониба ва муносibi кӯдакони маъюб, дар рӯҳи фаъолнокии ҷамъияти, майлу рағbat ба меҳнат, илму техника, санъат ва варзиш тарбия намудани онҳо мақомоти маориф ва дигар мақомоти давлатӣ вазифадоранд, ки тарбияи беруназмактабиро бо муҳайё намудани шароити мусоид барои кӯдакони маъюб дастрас гардонанд.

Моддаи 22. Тарбия ва таълими кӯдакони маъюб дар муассисаҳои будубоши доимӣ (статсионарӣ)

Тарбия ва таълими кӯдакони маъюби дар муассисаҳои будубоши доимӣ (статсионарӣ) истиқоматдошта аз тарафи муассисаҳои мазкур пайваста дар алоқамандӣ бо мутобиқкунии шароити иҷтимоию майшӣ ва меҳнатӣ таъмин карда мешавад.

Моддаи 23. Таҳсилоти касбии маъюбон

1. Таҳсилоти касбии маъюбон (ибтидоии касбӣ, миёнаи касбӣ, олии касбӣ, таҳсилоти касбии баъд аз муассисаи олии касбӣ) дар муассисаҳои таълимии умумӣ амалӣ гардонида мешавад. Барои маъюбоне, ки ба шароити маҳсуси таҳсилоти касбӣ эҳтиёҷ доранд, муассисаҳои маҳсуси таълимии касбии шаклу намудҳои гуногун ё дар

муассисаҳои умумии таълимии касбӣ шароити мувофик фароҳам оварда мешавад.

2. Маъюбони гурӯҳҳои I ва II, ки ба онҳо аз рӯи хулосаи ташхиси тиббию иҷтимоӣ дар муассисаҳои таҳсилоти ибтидоии касой, миёнаи касбӣ ва олии касбӣ таҳсил намудан манъ карда нашудааст, ба муассисаҳои мазкур бидуни озмун бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон қабул карда мешаванд.

3. Тайёрии касбӣ ва таҳсилоти касбии маъюбон дар муассисаҳои маҳсуси таълимии касбии маъюбон мутобики стандартҳои давлатии таълимӣ, дар асоси барномаҳои таълимие, ки барои омӯзонидани маъюбон мувофик гардонида шудаанд, сурат мегирад.

4. Қоидаҳои қабули маъюбон ба муассисаҳои таҳсилоти ибтидоии касбӣ, миёнаи касбӣ ва олии касбӣ ва тартиби маблағгузории онҳоро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамояд.

Моддаи 24. Забони имову ишора

1. Давлат забони имову ишораро ба маъюбон ҳамчун воситаи муюширати байни шахсон эътироф меқунад.

2. Вазъи ҳуқуқӣ ва доираи истифодаи забони имову ишораро санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамоянд.

Моддаи 25. Таъмини дастрасии бемамониати маъюбон ба иншооти инфрасохторӣ ва воситаҳои нақлиёт

1. Мақомоти ҳокимияти давлатӣ, худидоракуни шаҳрак ва дехот, дигар ташкилотҳо барои дастрасии бемамониати маъюбон (инчунин маъюбоне, ки аз арабаҳои маъюбӣ истифода мебаранд) ба иншооти иҷтимоии инфрасохторӣ (истикоматӣ, ҷамъиятӣ, биноҳои истеҳсолӣ, иншооти варзишӣ, мавзеъҳои истироҳатӣ, муассисаҳои маданию маърифатӣ ва дигар иншооту муассисаҳо), инчунин барои истифодаи бемамониат аз нақлиёти роҳи оҳан, ҳавой, нақлиёти автомобилии байнишҳарӣ ва ҳамаи намудҳои нақлиёти мусофирибарии шаҳрӣ ва наздишҳарӣ, воситаҳои алоқа ва иттилоотӣ шароит фароҳам меоранд.

2. Лоиҳакашиӣ ва соҳтмони шаҳрҳо, дигар маҷалҳои аҳолинишин, ташкили минтақаҳои истиқоматӣ ва истироҳатӣ, таҳияи лоиҳаҳои нави соҳтмон ва азнавсозии биноҳо, иншоот ва маҷмааи онҳо бе мутобик гардониданашон барои дастрасӣ ва истифодабарии маъюбон иҷозат дода намешавад.

3. Маблағгузории ҳарочоти фароҳам овардани шароит барои дастрасии бемамониати маъюбон ба иншооти инфрасохтори муҳандисӣ, нақлиётӣ ва иҷтимоӣ, инчунин барои истифодаи бемамониат аз нақлиёти роҳи оҳан, нақлиёти ҳавой ва ҳамаи намудҳои нақлиёти мусофирибари шаҳрӣ, ноҳиявӣ ва байниноҳиявӣ, воситаҳои алоқа ва иттилоотӣ аз ҳисоби соҳибмулқони иншооти мазкур амалий карда мешавад.

4. Бо мақсади фароҳам овардани шароити мусоид ба маъюбон ташкилотхое, ки талаботи аҳолиро ба хизматрасонии нақлиётӣ таъмин менамоянд, ўҳдадоранд, ки истгоҳҳо, фурдгоҳҳо ва дигар иншоот, инчунин воситаҳои нақлиёташонро бо таҷхизоти маҳсус мӯҷаҳаз гардонанд, то ин ки маъюбон имконияти истифодаи бемамониатро аз ин иншооту воситаҳо дошта бошанд.

Моддаи 26. Таъмини шуғли маъюбон

1. Ба маъюбон тавассути баргузор намудани чорабинҳои маҳсуси зерин, ки дараҷаи рақобатпазирии онҳоро дар бозори меҳнат баланд мебардоранд, кафолати шуғли меҳнатӣ дода мешавад:

- дар ташкилотҳо новобаста ба шакли ташкилию ҳуқуқӣ ва моликияташон квотаҳо барои ба кор қабул намудани маъюбон ва ҳадди ақалли теъдоди ҷойҳои маҳсуси корӣ барои онҳо муқаррар карда мешаванд;

- ҳавасмандгардонии ташкилотҳо барои таъсис додани ҷойҳои иловагии корӣ (аз ҷумла ҷойҳои маҳсуси корӣ) ҷиҳати бо кор таъминкуни маъюбон;

- фароҳам овардани шароити меҳнати мутобик ба барномаҳои инфириодии тавонбахшии маъюбон;

- фароҳам овардани шароити мусоид барои фаъолияти соҳибкории маъюбон;

- ташкил намудани омӯзиши қасбҳои нав барои маъюбон.

2. Дар ташкилотҳо новобаста аз шакли ташкилию ҳуқуқӣ ва моликияташон ҳангоми на камтар аз 20 нафар будани шумораи кормандони онҳо ба андозаи на камтар аз панҷ фоиз аз шумораи умумии кормандон ба маъюбон барои ба кор қабул кардан квота муқаррар карда мешавад.

3. Ҳадди ақалли теъдоди ҷойҳои маҳсуси корӣ барои бо кор таъмин кардани маъюбон ба ҳар як ташкилот дар доираи квотаи муқарраргардидаи ба кор қабул намудани маъюбон муайян карда мешавад.

4. Барои ташкилотҳое, ки маъюбонро бо кор таъмин мекунанд, мутобики қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон андозбандии имтиёзномок муқаррар карда мешавад.

Моддаи 27. Ҳуқуқҳои маъюбон дар муносибатҳои меҳнатӣ

1. Барои маъюбоне, ки кор мекунанд, аз ҷониби корфармоёни онҳо мутобик ба барномаи инфириодии тавонбахшии маъюбон шароити зарурии меҳнат фароҳам оварда мешавад.

2. Имтиёзҳои иловагии маъюбон вобаста ба давомнокии кӯтоҳи вакти корӣ, рухсатиҳои иловагӣ, инчунин дигар кафолатҳо дар муносибатҳои меҳнатӣ тибқи Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ба танзим дароварда мешаванд.

Моддаи 28. Нигоҳ доштани манзили истиқоматии маъюбе, ки дар муассисаи будубоши доимии (статсионарии) хизматрасонии иҷтимоӣ қарор дорад

1. Дар давоми мӯҳлати муайяннамудаи барномаи инфиродии тавонбажшӣ, ки маъюб дар муассисаи будубоши доимии (статсионарии) хизматрасонии иҷтимоӣ қарор дорад, манзили истиқоматии аз фонди манзили давлатӣ ба ў чудо кардашуда нигоҳ дошта мешавад.

2. Баъди гузаштани ин мӯҳлат, агар маъюб дар манзили истиқоматии давлатии ба ў чудо кардашуда мустақилона зиндагӣ карда натавонад, манзили истиқоматии мазкур бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба дигар маъюби мӯҳточи манзил дода мешавад.

Моддаи 29. Ҳуқуқи маъюбон ба таъминоти иҷтимоӣ

1. Маъюбон ба гирифтани нафақа, кӯмакпулӣ ва хизматрасонии иҷтимоӣ бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳуқуқ доранд.

2. Маъюбоне, ки кор мекунанд, новобаста ба гирифтани нафақа ба тамоми намудҳои кӯмакпулӣ аз рӯи сӯғуртаи давлатии иҷтимоӣ, аз ҷумла ба кӯмакпулӣ барои корношоямии муваққатӣ ҳуқуқ доранд.

3. Маъюбон бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон барои рафтуомади ройгон ё имтиёзном ба ҷои табобат вобаста ба протезмонӣ ва тавонбажшӣ ҳуқуқ доранд.

4. Ба оилаҳое, ки ду ва зиёда маъюб доранд, инчунин ба падар ё модари танҳои маъюб, ки кӯдаки маъюбро тарбия мекунанд, бо тартиби муайяннамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ёрии иловагии иҷтимоӣ расонида мешавад.

Моддаи 30. Имтиёзҳои маъюбон барои истифода аз нақлиёт

(Қонуни ҶТ аз 17.12.2020 № 1739)

1. Маъюбон ҳуқуқ доранд бо пешниҳоди шаҳодатнома аз нақлиёти ҷамъиятии шаҳрӣ, наздишаҳрӣ, байнишаҳрӣ ва ноҳиявӣ (ба истиснои таксӣ) ба таври ройгон ва аз нақлиёти роҳи оҳан ва ҳавоӣ ба таври имтиёзном анишонад.

2. Харочоти ташкилотҳои нақлиёти мусоғирбар барои ҳамлу нақли маъюбон дар шаҳр, назди шаҳр ва ноҳия аз ҳисоби бучети маҷаллӣ пардоҳт карда мешавад.

3. Харочот барои ҳамлу нақл дар нақлиёти роҳи оҳан, ҳавоӣ ва дар ҳатсайри байнишаҳрии автомобилий аз ҳисоби бучети ҷумҳуриявӣ пардоҳт карда мешавад.

4. Тартиби пӯшонидани харочот барои истифодаи ройгон аз хизматрасонии нақлиётиро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамояд *(Қонуни ҶТ аз 17.12.2020 № 1739)*.

Моддаи 31. Имтиёзҳои маъюбон барои пардохти ҳаққи манзили истиқоматӣ, хизматрасонии коммуналӣ ва андозҳо

1. Маъюбон ба имтиёзҳо, аз ҷумла андозбандии имтиёзномок бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳукуқ доранд.

2. Маъюбони гурӯҳҳои I ва II ҳукуки пардохти имтиёзномки ҳаққи манзили истиқоматӣ, хизматрасонии коммуналӣ (ба ғайр аз қувваи барқ, гази табий) ва телефон, инчунин имтиёзи ба моликияти шахсӣ ҳаридани хонаи давлатии истиқоматиашонро дар ҳаҷми 50 фоиз ва ҳукуки бенавбат ва ройгон гузаронидани ҳатти телефон, барқ, газ ва оби нӯшокиро доранд.

3. Мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, дигар ташкилотҳо дар доираи салоҳияти худ тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон метавонанд ба маъюбон барои пардохти ҳаққи манзили истиқоматӣ, хизматрасонии коммуналӣ, андозҳои маҳаллий ва дигар пардохтҳо имтиёзҳои иловагӣ муқаррар намоянд.

БОБИ 5. ИТТИҲОДИЯҲОИ ЧАМЬИЯТИИ МАЪЮБОН

Моддаи 32. Ҳукуки маъюбон ба таъсиси иттиҳодияҳои чамъиятий

1. Маъюбон бо мақсади ҳифзи ҳукуқ ва манфиатҳои қонунии худ, таъмини имконияти баробар бо шаҳрвандони дигар метавонанд иттиҳодияҳои чамъиятий таъсис диҳанд, ба узвияти онҳо шомил гарданд, инчунин bemamoniат аз узвияти иттиҳодияҳои мазкур бароянд.

2. Тартиби таъсис ва фаъолияти иттиҳодияҳои чамъиятии маъюбон мутобики қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешавад.

3. Давлат барои фаъолияти иттиҳодияҳои чамъиятии маъюбон мусоидат менамояд.

4. Ва моликияти иттиҳодияҳои чамъиятии маъюбон метавонанд корхонаҳо, муассисаҳо, дигар ташкилотҳо, бинову иншоот, таҷхизот, нақлиёт, манзил, арзишҳои зеҳнӣ, воситаҳои пулӣ, саҳмияҳо ва дигар коғазҳои қиматнок, инчунин дигар намудҳои моликият мутобики қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон тааллук дошта бошанд.

5. Иттиҳодияҳои чамъиятии маъюбон ва ташкилотҳои онҳо тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон аз андозбандии имтиёзномок ва афзалиятҳо истифода мебаранд.

Моддаи 33. Иштироки иттиҳодияҳои чамъиятии маъюбон дар ҷалли масъалаҳои ба маъюбон даялдошта

1. Иттиҳодияҳои чамъиятии маъюбон метавонанд дар ҷалли масъалаҳои ба маъюбон даялдошта иштирок намоянд.

2. Мақомоти давлатӣ, инчунин дигар ташкилотҳо вазифадоранд намояндагони иттиҳодияҳои ҷамъиятии маъюбонро дар тайёр ва қабул намудани қарорҳои ба манфиати маъюбон дахлдошта ҷалб намоянд.

БОБИ 6. МУҚАРРАРОТИ ХОТИМАВӢ

Моддаи 34. Ҷавобгарӣ барои вайрон қардани Қонуни мазкур

Шахсони воқеӣ ва хуқуқие, ки Қонунн мазкурро вайрон мекунанд, тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгарӣ қашида мешаванд.

Моддаи 35. Дар бораи аз эътибор сокит донистани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи ҳимояи иҷтимоии маъюбон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон"

Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 24 декабри соли 1991 "[Дар бораи ҳимояи иҷтимоии маъюбон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон](#)" (Ахбори Шӯрои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон. с. 1992. №3, мод. 32; с. 1994. №2, мод. 50: Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон. с. 1995. №22. мод. 26 2004, №

2. мод. 40; с. 2005, №3, мод. 132; с. 2008. №1, қ.2, мод. 23) аз эътибор сокит дониста шавад.

Моддаи 36. Тартиби мавриди амал қарор додани Қонуни мазкур

Қонуни мазкур пас аз интишори расмӣ мавриди амал қарор дода шавад.

Президенти

Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон

ш.Душанбе

29 декабри соли 2010 № 675

ҚАРОРИ МАҶЛИСИ МИЛЛИИ МАҶЛИСИ ОЛИИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

Оид ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи ҳифзи иҷтимоии маъюбон"

Маҷлиси миллии Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистонро "Дар бораи ҳифзи иҷтимоии маъюбон" баррасӣ намуда, қарор мекунад:

Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи ҳифзи иҷтимоии маъюбон" ҷонибдорӣ карда шавад.

Раиси

Маҷлиси миллии Маҷлиси Олии

Ҷумҳурии Тоҷикистон М.Убайдуллоев

ш. Душанбе,

16 декабри соли 2010 № 109